

INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Binnen de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over de geannoteerde agenda van de informele Landbouw- en Visserijraad van 23 tot 25 september 2018 (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1124).

De voorzitter van de commissie,
Kuiken

De adjunct-griffier van de commissie,
Konings

Inhoudsopgave	Blz.
I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie	0
Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie	0
Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie	0
Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie	0
Vragen en opmerkingen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie	0
Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie	0
II Antwoord / Reactie van de Minister	0
III Volledige agenda	0

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda en onderliggende stukken van de informele Landbouw- en Visserijraad van 23 tot 25 september 2018. Deze leden hebben hierbij enkele vragen.

De leden van de VVD-fractie lezen in de geannoteerde agenda dat de inzet voor een toekomstig Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) zorgdragen is voor een landbouw die economie, mens en leefomgeving verbindt en daarmee draagvlak en maatschappelijke legitimiteit heeft. Het beleid richt zich op een vitaal en concurrentiekrachtig platteland dat zich voorbereidt op komende generaties, rekening houdt met het behoud van het cultureel erfgoed, voorziet in producten van hoge kwaliteit, en zorg draagt voor de leefomgeving (biodiversiteit, natuur, landschap, water en bodem). Initiatieven en innovaties die hieraan bijdragen, zouden vanuit het GLB gesteund moeten (kunnen) worden. De leden van de VVD-fractie hebben al eerder aandacht gevraagd voor een prominentere rol voor innovatie. Innovatie lijkt ook nu een sluitstuk te zijn terwijl het kabinet juist wil inzetten op het stimuleren van innovaties. Daarbij vragen deze leden niet uit het oog te verliezen dat de landbouw draait om voedselproductie. Het lijkt een vanzelfsprekendheid te zijn, hoe ziet de Minister dit?

De leden van de VVD-fractie lezen dat de Minister refereert aan haar Landbouwvisie die recent gepresenteerd is. Op welke manier gaat de Minister ervoor zorgen dat de doelstellingen vanuit haar visie, zoals het sluiten van kringlopen, het gebruik van grondstoffen en meststoffen en reststoffen dicht bij huis kan plaatsvinden? Op welke manier gaat zij ruimte creëren in het GLB zodat boeren en tuinders meer mogelijkheden krijgen om ook daadwerkelijk de grondstoffen, meststoffen en reststoffen kunnen gebruiken zonder dat dat zij tegen beperkingen in de regelgeving aanlopen? Kan de Minister een inventarisatie maken en met de Kamer delen welke stappen in het GLB nodig zijn om aan de slag te kunnen gaan met kringlooplandbouw? Kan de Minister een inventarisatie maken van de beperkingen voor kringlooplandbouw in het huidige GLB, in de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn water (los van de doelstellingen die hier ten grondslag liggen), en deze inventarisatie met de Kamer delen?

Op welke onderdelen wil de Minister haar inzet plegen, zoals aangegeven in de geannoteerde agenda, om de beoogde veranderingen te versterken en versnellen? Kan de Minister per onderwerp een toelichting geven over hoe zij de versterking en de versnelling gerealiseerd ziet?

Kan de Minister aangeven welke goede ervaringen zij wil delen ten aanzien van de inzet van de Plattelandsontwikkelingsgelden (POP-gelden)? De leden van de VVD-fractie merken op dat zij van mening zijn dat de inzet van de POP-gelden meer gerelateerd moeten worden aan de landbouw, voedselproductie, duurzaamheid en klimaat. Gelden vanuit het GLB ter ondersteuning van sportactiviteiten of maatschappelijke doelen hoeven niet vanuit het GLB bekostigd te worden. Wat is de inzet van de Minister in deze?

Uit de terugkoppeling van de Raadswerkgroepen blijkt dat de besprekingen vooral van technische aard zijn en dat voor de inbreng van Nederland een parlementair voorbehoud geldt. Kan de Minister aangeven wanneer de Kamer aan zet is voordat de technische uitwerkingen geaccordeerd worden? De leden van de VVD-fractie zijn namelijk bezorgd dat juist de technische uitwerkingen tot (administratieve) lasten kunnen leiden en ook merken zij graag op dat de technische uitwerking wel moet uitgaan van een goede landbouwpraktijk. Op welke manier wordt geborgd dat de goede landbouwpraktijk onderdeel is van de technische uitwerking?

De leden van de VVD-fractie zijn blij dat de inzet van de Minister inzake de EU-richtlijn Oneerlijke handelspraktijken in de voedselvoorzieningsketen (COM (2018) 173) erop is gericht zwakkere partijen in de keten te beschermen. Wat is op dit moment het krachtenveld met betrekking tot het discussiepunt over het toepassingsgebied voor bedrijven? Heeft Nederland veel medestanders hierin of staat zij alleen?

De leden van de VVD-fractie lezen dat voor de GMO-wijzigingsverordening in de maanden juli en september verschillende bijeenkomsten zijn geweest waar gesproken is over de artikelen die in de wijzigingsverordening zijn opgenomen, zowel met betrekking tot wijziging van de huidige GMO-verordening als wat betreft de verordeningen over beschermde oorsprongsbenamingen en geografische aanduidingen voor landbouwproducten en wijn. Kan de Minister aangeven welke richting dit opgaat?

De leden van de VVD-fractie bedanken de Minister voor de toezegging dat de totstandkoming van het Nationaal Strategisch Plan (NSP) besproken wordt met relevante partijen. De Minister geeft aan dat in de geannoteerde agenda voor de novemberraad meer details te vinden zijn over de planning en de betrokkenheid van de stakeholders. Kan de Minister aangeven wanneer er voor het eerst over de NSP's gesproken wordt in Europees verband? De leden van de VVD-fractie hechten aan een behandeling van een concept-NSP voordat deze in Europa besproken wordt.

Kan de Minister aangeven op welke onderdelen zij een inzet gaat plegen voor de jonge boeren? De leden van de VVD-fractie ondersteunen deze richting, maar roepen de Minister op om, voordat zij haar richting bepaalt, met de jonge boeren om tafel te gaan zodat de inzet ook aansluit bij de wensen van deze groep ondernemers van de toekomst. Deze leden zouden het jammer vinden als er tijd verloren gaat met een regeling of richting die niet aansluit bij de wensen en de behoefte van jonge boeren.

Als risicobeheersinstrument noemt de Minister de brede weersverzekering, zo constateren de leden van de VVD-fractie. Kan de Minister aangeven hoe zij de ervaringen van de afgelopen jaren meeneemt in het gesprek over de risicobeheersinstrumenten? Op welke onderdelen zou zij een aanpassing van het beleid willen zien zodat het aangaan van een

brede weersverzekering ook aantrekkelijker wordt voor boeren en tuinders zodat risico's ook daadwerkelijk gedekt worden?

De leden van de VVD-fractie vragen de Minister aan te geven welke elementen uit het onderzoek «Perspectieven om het ELFPO te vereenvoudigen en regeldruk te verminderen» zij meeneemt naar de besprekingen over het GLB. Kan de Minister aangeven welke onderzoeken hebben plaatsgevonden naar de vereenvoudiging van de middelen in pijler 1? Kan zij deze onderzoeken met de Kamer delen? Zo nee, waarom heeft er geen inventarisatie plaatsgevonden op welke wijze de vereenvoudiging kan plaatsvinden? Deze zelfde vragen stellen deze leden over de vermindering van de administratieve lasten.

In het verslag is te lezen dat verschillende lidstaten kritisch zijn op de GLB-voorstellen en met name als het om de vereenvoudiging gaat. De leden van de VVD-fractie krijgen de indruk dat de voorstellen op hoofdlijnen worden ingevuld met voornamelijk de doelen en dat de nadere uitwerking aan de lidstaten gelaten wordt. De leden van de VVD-fractie onderschrijven dit van harte, maar zijn bezorgd dat Nederland bij de uitwerking het vereenvoudigen en het verlagen van de administratieve lasten uit het oog verliest. Uit het verslag blijkt dat dit gevoel gedeeld wordt. Kan de Minister aangeven op welke manier zij zowel op Europees niveau als op landelijk niveau wil borgen dat een daadwerkelijke vereenvoudiging gaat plaatsvinden en een verlaging van de administratieve lasten?

De leden van de VVD-fractie ondersteunen de lijn van de Minister waarbij ze de uitbreiding van gewassen voor de ecologische aandachtsgebieden in regelgeving omzet. Kan de Minister aangeven of de uitbreiding alleen de genoemde gewassen betreft of zijn er meerdere gewassen die toegevoegd kunnen worden aan de lijst? Zo ja, waarom zijn deze niet meegenomen in de richting die is aangegeven?

Uit de geannoteerde agenda lijkt enige verbazing op te maken over de beperkte effecten van de vergroeningsmaatregelen. De VVD-fractie is altijd kritisch geweest over de inzet van de vergroeningsmaatregelen voor de Nederlandse boeren. Met de hoogste landbouwgrondprijzen van Europa is het logisch dat boeren kiezen voor een productie-gerelateerde invulling van de vergroening aangezien de vergroeningsmaatregelen die niet productie-gerelateerd zijn over het algemeen weinig opbrengen waarmee de rekeningen van rente en aflossing en/of de pacht betaald kan worden. Deze leden lezen dat de Minister inzet op een ambitieuzer vergroeningsprogramma. Op welke manier gaat de Minister borgen dat het programma zowel economisch als vergroeningstechnisch haalbaar is? Op welke manier gaat zij borgen dat dat ook andere partijen in de keten bijdragen aan de vergroeningsambities van de Minister? Is zij bereid om deze ambitie te koppelen aan de betaalbaarheid en de kosten hiervan niet een op een aan de boer of tuinder toe te rekenen? Zo nee, waarom niet?

De leden van de VVD-fractie vragen of België een rondvraagpunt over de uitbraak Afrikaanse varkenspest (AVP) heeft geagendeerd. Zo ja, wat zal de inbreng van de Minister zijn? Is zij bereid om een aantal verdergaande stappen te zetten in de aanpak op bestrijding van de AVP op Europees niveau? Zo nee, waarom niet? Is de Minister bereid om, als België dit punt niet heeft geagendeerd, dit alsnog op te brengen? Zo nee, waarom niet? De varkensboeren in Nederland, en zeker in de provincies Noord-Brabant en Limburg, maken zich grote zorgen nu het virus zo dichtbij is gesignaleerd. De leden Geurts (CDA) en Lodders (VVD) hebben op 15 september 2018 een set schriftelijke vragen ingediend over het bericht «Boeren

vrezen wilde zwijnen na besmetting». Kan de Minister ingaan op de actuele stand van zaken?

Naast de zorgelijke ontwikkeling van de AVP is er ook een constatering van het West Nijlvirus in Duitsland. Hoe kijkt de Minister tegen deze besmetting aan? Gaat zij in vervolg op de AVP ook dit punt agenderen? Zo nee, waarom niet? Welke maatregelen heeft Nederland getroffen in deze? Zijn de natuurbeheerders (zowel beheerder terreinen als de jagers) actief geïnformeerd over deze besmetting? Zijn de dierenartsen en de beroepsgroep actief geïnformeerd over deze besmetting? Zo nee, waarom niet? Kunt u een toelichting geven wat op dit moment de aanpak van de tijgermug is, aangezien deze als belangrijke overbrenger van het virus wordt aangemerkt?

In het verslag van de vorige Raad lezen de leden van de VVD-fractie dat één van de prioriteiten van het Oostenrijks Voorzitterschap het vastleggen van de vangstmogelijkheden voor 2019 is. Zal de Kamer dit najaar worden geïnformeerd over deze vangstmogelijkheden, tezamen met een schets van de betekenis van deze vangstmogelijkheden voor de Nederlandse visserijsector? Kan de Minister rondom dit onderwerp ook meer informatie verschaffen over de Nederlandse inzet voor de pulsvisserij? Welke stappen zijn op dit moment gezet, wanneer zal de Kamer uitgebreid worden geïnformeerd over de werkzaamheden van de heer Cees Veerman en wanneer verwacht de Minister uitsluitel in de discussie die op dit moment gevoerd wordt?

Uit het verslag maken de leden van de VVD-fractie op dat Polen aandacht heeft gevraagd voor de extreme droogte. Uit het verslag is niet op te maken wat de inbreng of reactie van Nederland is geweest op dit punt. Kan de Minister aangeven wat de inbreng van Nederland is geweest? Kan de Minister aangeven welke stappen er gezet zijn om in het nieuwe GLB meer ruimte te bieden aan lidstaten om bij uitzonderlijke (weers)omstandigheden meer beleidsruimte te hebben voor tijdelijke maatregelen? Als dit nog onvoldoende aan de orde is geweest, is de Minister dan bereid om dat bij de eerstvolgende gesprekken in te brengen?

Met betrekking tot de extreme droogte en de uitzonderlijk hoge temperaturen die volgden op een zeer natte lente hebben boeren en tuinders het zwaar voor de kiezen gehad en merken zij de gevolgen nog steeds, zo constateren de leden van de VVD-fractie. Kan de Minister een uitgebreide toelichting geven of de afgekondigde maatregelen voldoende zijn of dat het wenselijk is nog enige versoepeling in regels te hanteren? Deze leden hechten eraan om de wijze hoe er met de tijdelijke versoepeling van regels (uitrijdperiode mest, vergroeningsmaatregelen enzovoorts) is omgegaan te evalueren. Is de Minister bereid een chronologisch overzicht op te stellen van de momenten waarop de eerste signalen van uitzonderlijke weersomstandigheden bekend waren (al begin van het groeiseizoen), de overleggen met de sector en de overleggen met Brussel? De trage besluitvorming heeft geleid tot veel ergernis en het niet kunnen zetten van de juiste stappen in een goede landbouwpraktijk. Het is belangrijk om aan de hand van een evaluatie voor een volgend jaar en een volgende GLB-periode meer flexibiliteit in te ruimen.

Al langere tijd maken de leden van de VVD-fractie zich grote zorgen over de (winter)sterfte van honingbijen in Nederland en daarbuiten, ofwel de achteruitgang van de bestuivers. De honingbij is onmisbaar voor de bestuiving van gewassen voor onze voedselproductie, maar ook voor de biodiversiteit in de natuur. Belangrijk dus dat de oorzaak van de bijensterfte wordt aangepakt. Deze leden zijn kritisch op de Nederlandse positie ten aanzien van het betreffende EU-voorstel (COM (2018) 395). De Minister

steunt namelijk de Nationale bijenstrategie en voor een aantal maatregelen heeft zij ook een financiële bijdrage toegezegd. De aanpak van de varroamijt als grootste gevaar voor de honingbij wereldwijd en de kennis die in bijvoorbeeld het programma van bijenexpert Bart Jan Fernhout uiteen is gezet maakt geen onderdeel uit van de Nationale bijenstrategie. Kan de Minister toelichten waarom het programma en de bevindingen van Bart Jan Fernhout niet zijn meegenomen in de Nationale Bijenstrategie? Deelt de Minister de mening dat de varroamijt een van de gevaarlijkste vijand is van de honingbij en dat de bestrijding hiervan prioriteit heeft? Zo nee, waarom niet?

De leden van de VVD-fractie zijn kritisch over de Verordening Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) en zijn daarom blij dat ook de Minister een aantal kritische opmerkingen heeft geplaatst ten opzichte van dit voorstel (COM (2018) 390). Met betrekking tot de subsidieverlening delen deze leden de mening dat de nadruk veel meer op innovatie en duurzaamheid moet liggen. Onnodige en verstorderde subsidies moeten zo veel mogelijk worden tegengegaan. Verwacht de Minister dat zij ondersteuning krijgt van andere lidstaten in dit oordeel? Zeker met het oog op het innovatieve karakter van de Nederlandse visserijsector zou Nederland hier een voortrekkersrol moeten spelen. Is de Minister hiertoe bereid?

De leden van de VVD-fractie zijn zeer kritisch over het EU-voorstel voor de herziening van de controleverordening visserij (COM (2018) 368). Zoals de Minister reeds vermerkt, zijn de uitvoeringslasten van deze verordening zeer hoog. Wat deze leden betreft zal Nederland dit voorstel zeer kritisch beoordelen en het debat hierover met de andere lidstaten niet schuwen. Kan de Minister toezeggen dat zij dit zal doen? Kan de Minister daarnaast aangeven dat zij zich zal inzetten om de uitvoeringslasten te verlagen, de voorgestelde datum van inwerkingtreding uit te stellen, en het voor Nederland behouden van belangrijke uitzonderingen waarbij correcte weging en registratie van aangelande vis moet worden gewaarborgd? Kan de Minister daarnaast een overzicht geven van de huidige uitzonderingsregels waarvan Nederland gebruik maakt? De Minister geeft aan dat met betrekking tot de nieuwe regels omtrent aanlanding vissersdorpen als Urk in de problemen kunnen komen, tezamen met een groot ander gedeelte van de sector. Deelt de Minister de mening dat dit zeer ongewenst is? Kan de Minister toelichten in hoeverre de voorgestelde maatregelen invloed hebben op vissersdorpen als Urk en wat de risico's zijn voor het ondernemerschap van de vissers daar? Daarnaast hebben de leden van de VVD-fractie grote vraagtekens bij het toekennen van punten aan niet levende vissersvaartuigen en de bijbehorende kapitein. Deze leden zijn blij dat de Minister deze zorgen deelt en verzoekt haar hierbij de samenwerking met andere lidstaten te zoeken, zodat er meer eenduidigheid op dit punt in het voorstel kan worden aangebracht. Zij willen de Minister daarnaast vragen de Kamer na het plaatsvinden van de informele Landbouw- en Visserijraad deze maand de Kamer apart te informeren over de onderhandelingen en voorlopige uitkomsten omtrent dit voorstel.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda ten behoeve van de informele Landbouw- en Visserijraad van 23 tot 25 september 2018. Hierover hebben deze leden nog vragen.

De leden van de CDA-fractie zijn verontrust over de droogteperiode deze zomer. Deze leden vragen de Minister om de stand van zaken ten aanzien van de genomen droogtmaatregelen (Kamerstuk 34 775 XIII, nr. 151). Mede dankzij de goede watervoorzieningen in Nederland is er toch op

veel plaatsen een redelijke oogst mogelijk geweest. Dit moeten zo worden gehouden of zelfs worden verbeterd. In hoeverre is hiertoe landelijke samenwerking? Hoe kan dat verder worden verbeterd op plaatsen waar nu geen beregeningsmogelijkheden zijn? Deze leden hebben begrepen dat de Europese Commissie eind augustus zo gedetailleerd mogelijke informatie van de lidstaten wilde ontvangen over het effect van de uitzonderlijke weersomstandigheden. Welke informatie heeft de Minister gedeeld met de Europese Commissie? Wanneer verwacht de Minister een terugkoppeling van de Europese Commissie?

De leden van de CDA-fractie lezen in de geannoteerde agenda dat de Minister onderzoekt of de cofinanciering van de brede weersverzekering ook privaat kan worden ingevuld. Kan de Minister onderbouwen waarom private invulling de brede weersverzekering aantrekkelijker zou maken voor deelname? In hoeverre is het zo dat private cofinanciering, zoals bij de schoolfruitregeling, de regeling onaantrekkelijker maakt voor deelname, omdat bedrijven zelf meer moeten bijdragen om van de subsidie gebruik te kunnen maken? Kan de Minister aangeven hoe de deelname aan de brede weersverzekering is toegenomen sinds de ontwikkeling van de regeling bij verschillende gewassen of teelten, ten aanzien van het percentage van het totale areaal van die gewassen of teelten?

De leden van de CDA-fractie hebben vernomen dat uit een inspectie door Health and Food Audits and Analysis van de Europese Commissie is gebleken dat Oekraïne tekort schiet bij het toezicht en controle op pluimvee-exportslachterijen.¹ Kan de Minister aangegeven wat precies is geconstateerd en welke acties de Europese Commissie hierop heeft genomen? Kan de Minister garanderen dat pluimveeproducten uit de Oekraïne veilig zijn en voldoen aan de Europese wet- en regelgeving? Zo nee, welke maatregelen gaat de Minister dan nemen?

In de raads werkgroep waar het EU-voorstel Oneerlijke handelspraktijken in de voedselvoorzieningsketen (COM (2018) 173) wordt besproken, ligt de volgende vraag voor van het Oostenrijks Voorzitterschap: «Kunnen de lidstaten ermee leven dat het toepassingsgebied zich beperkt tot agri-food producten geleverd door kleine en middelgrote bedrijven, mits het EU-wetsvoorstel dusdanig gewijzigd wordt dat lidstaten zelf het toepassingsgebied kunnen verruimen?» Hoe gaat de Minister deze vraag beantwoorden? Bent u bereid om van de mogelijkheid gebruik te maken om in nationale wetgeving ook grotere leveranciers van landbouwproducten, zoals coöperaties en producentenorganisaties, de bescherming te geven van de wetgeving tegen oneerlijke handelspraktijken?

Recent heeft de Britse overheid haar plannen voor het landbouwbeleid gepresenteerd.² Heeft de Minister kennisgenomen van deze plannen en kan de Minister een inschatting geven van de gevolgen van deze voornemens voor onze boeren, tuinders en vissers? Wat kan Nederland volgens de Minister leren van de voorgenomen plannen van de Britse overheid voor het Europese landbouwbeleid?

De leden Geurts (CDA) en Ladders (VVD) hebben schriftelijke vragen gesteld over de situatie rond besmette wilde zwijnen in België. Gezien de urgente situatie verzoeken de leden van de CDA-fractie deze vragen zo spoedig mogelijk maar uiterlijk vrijdag 21 september 2018 te beantwoorden.

¹ De Boerderij, «Oekraïne schiet tekort bij toezicht», 13 september 2018.

² The Agriculture Bill (<https://www.gov.uk/government/news/landmark-agriculture-bill-to-deliver-a-green-brex-it>).

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de voorliggende stukken en hebben daarover nog enkele vragen.

De leden van de D66-fractie zijn content met de Nederlandse financiering van het secretariaat van de «Coalition of the Willing on Pollinators». Deze leden constateren dat momenteel 44 partijen zich hebben aangesloten bij deze coalitie. Zij zijn van mening dat deze coalitie een belangrijke rol kan spelen in het adresseren van het probleem van de achteruitgang van de bestuivers en dat een toename van het ledenaantal de effectiviteit van deze strategie enkel bevordert. Is de Minister bereid om op dit vlak Nederland een voortrekkersrol te laten innemen door landen van zowel binnen als buiten de EU op te roepen zich aan te sluiten bij deze coalitie?

De leden van de D66-fractie herinneren zich de toezegging van de Minister tijdens het algemeen overleg Gewasbeschermingsbeleid van 7 maart jl. dat ze met Frankrijk en Duitsland in gesprek wil gaan over de mogelijkheid om glyfosaat uit te faseren en alternatieve middelen te gebruiken (Kamerstuk 27 858, nr. 419). Kan de Minister toelichten of deze gesprekken al hebben plaatsgevonden? Indien dit het geval is, kan de Minister het verloop en de uitkomst van deze gesprekken toelichten?

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het conceptplan voor het GLB voor de periode 2021–2027. Deze leden lezen dat artikel 92 van het GLB-conceptvoorstellen betrekking heeft tot milieu- en klimaatambities. Zij zijn van mening dat de doelstellingen en concepten in dit artikel vaag gedefinieerd en niet-bindend geformuleerd zijn en daardoor mogelijk niet effectief.³ Deelt de Minister deze analyse? Zo ja, is de Minister bereid dit op Europees niveau aan te kaarten en zich in te zetten om de formulering van dit artikel aan te passen met het doel de effectiviteit van het artikel te verbeteren? Zo ja, is de Minister bereid om voor dit artikel een vergelijkbare inzet ten behoeve van klimaat te eisen (als Nederlandse inzet) als de plannen onder de tweede pijler, namelijk dat 40 procent van de nationale uitwerking in het Strategisch Plan gericht moet zijn op klimaat? Indien de Minister deze analyse niet deelt, kan ze dan haar interpretatie van dit artikel toelichten? Kan ze in dat geval ook toelichten op welke manier ze verwacht dat dit artikel wel effectief zal zijn in het behalen van de gestelde milieu- en klimaatambities, mede gelet op een Europees gelijk speelveld?

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister van 13 september 2018 over de geannoteerde agenda van de informele Landbouwwraad van 23 tot 25 september 2018, waarin de conceptplannen van het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB) worden besproken. Kan de Minister inzicht geven in de tijdlijn van de ontwikkeling, besluitvorming en opstelling van het strategisch plan?

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het fiche «MFK-pakket: verordening toekomstig Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (2021–2027)» van 13 juli 2018 (Kamerstuk 34 965, nr. 2). In dit fiche wordt gesteld dat kringlooplandbouw een onderdeel is van de opgave om op economisch vlak bij een krimpend GLB-budget de koploperpositie van de landbouw en bijbehorende agroketens te behouden en te versterken. In de toekomstvisie van de Minister is kringlooplandbouw echter de basis voor de toekomstige voedselproductie. Leidt deze visie tot aanpassing van

³ <http://capreform.eu/the-article-92-commitment-to-increased-ambition-with-regard-to-environmental-and-climate-related-objectives/>.

het Nederlandse standpunt zoals uitgedrukt in het eerdergenoemde BNC-fiche?

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het verslag van de Landbouw- en Visserijraad van 16 juli 2018, de mededeling van de Europese Commissie over bestuivers, de herziening van de controleverordening visserij, de Verordening ten aanzien van het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij en de geannoteerde agenda van de komende informele Landbouw- en Visserijraad.

Ten aanzien van de GLB-voorstellen zijn er bij de leden van de GroenLinks-fractie nog zorgen over het plan om het systeem van betalingsrechten te schrappen en betalingen te baseren op hectares landbouwgrond. Kan de Minister uitleggen of kwaliteit op die manier nog boven kwantiteit gegarandeerd kan worden?

De leden van de GroenLinks-fractie zijn verheugd met de verzwaarde conditionaliteit voor milieu- en klimaatmaatregelen, maar zijn het eens het standpunt van het kabinet en andere lidstaten dat er op dit gebied meer vereenvoudiging en subsidiariteit bereikt kan worden. De leden van de GroenLinks-fractie delen ook de mening dat er flexibiliteit in regelgeving nodig is om doelen te verwezenlijken, maar zijn het niet eens met de stelling dat enkel het gebruik van «positieve prikkels» daarbij genoeg zal zijn. Kan de Minister toelichten hoe zij zich in gaat zetten voor het behalen van de milieu- en klimaatdoelen zonder het gebruik van sancties?

De leden van de GroenLinks-fractie zijn zeer verheugd kennis te nemen van het initiatief om de achteruitgang van bestuivers in de EU tegen te gaan (COM (2018) 395). Het uitsterven van bestuivers zal grote gevolgen hebben voor de landbouw en het is daarom van groot belang om dat tegen te gaan. Deze leden zijn daarom blij met de eerste maatregel om kennis over de oorzaken en gevolgen van de daling van het aantal bestuivers te verbeteren. De discussie in de academische wereld waarbij enerzijds landbouwgif en anderzijds de varroamijt als grootste oorzaak voor bijensterfte wordt gegeven is een goede illustratie van hoe belangrijk het is dat er meer kennis komt over de oorzaken en gevolgen van bijensterfte. De leden van de GroenLinks-fractie hebben daarom met interesse kennisgenomen dat er Nederlandse monitorprogramma's lopen. Desalniettemin, gezien de noodzaak van het verbeteren van kennis op dit domein, deze leden graag van de Minister horen welke plannen zij heeft om op nog actievere wijze actievere aan de verbetering van kennis en monitoring op landbouwgrond te werken en hoe zij gaat zorgen dat dit ook in andere lidstaten ambitieus wordt opgepakt.

De leden van de GroenLinks-fractie zijn tevreden met de tweede voorgestelde maatregel die bedoeld is om de oorzaken van de daling van het aantal bestuivers aan te pakken. Het initiatief van de Europese Commissie om lidstaten de versterkte risicobeoordelingen van landbouwgif van European Food Safety Authority (EFSA) te laten bekrachtigen zal risico's verminderen. Kan de Minister toelichten of dat betekent dat de EFSA-richtlijnen zullen worden aangescherpt? De leden van de GroenLinks-fractie begrijpen dat de Europese Commissie van plan is om lidstaten aan te sporen om doelstellingen en maatregelen voor de instandhouding van bestuivers op te nemen in hun nationale actieplannen om daarmee de risico's en de effecten van pesticiden gebruik op bestuivers te verminderen. Deelt de Minister de mening dat «aansporen» in alle waarschijnlijkheid niet voldoende zal zijn om de zorgelijke daling van het aantal bestuivers tegen te gaan? Welke maatregelen neemt de

Minister zelf op nationaal niveau om verdere daling van het aantal bestuivers te voorkomen?

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de herziening van de controleverordening van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (COM (2018) 368). Deze leden zijn van mening dat de visserij zo duurzaam mogelijk moet plaatsvinden en dat gepaste controlesystemen daarbij horen. Er wordt benoemd dat het huidige systeem niet goed het nieuwe en moderne beleid van de Unie weerspiegelt, zoals de koppeling met de plasticstrategie. Kan de Minister duidelijk maken of er samenwerking gaat plaatsvinden tussen de visserijcontrolesystemen en de plasticstrategie en hoe deze er mogelijk uit gaat zien?

De leden van de GroenLinks-fractie zijn verheugd kennis te nemen van de meeste wijzigingen van de controleverordening, zoals de sancties, het monitoren van vaartuigen en de logboekverplichting. Deze leden vinden dat maatregelen om duurzamer en selectiever te vissen, zoals de aanlandplicht, ambitieuzer moeten worden. Zij snappen dat het nu even pijn doet bij de vissers, maar op de lange termijn zorgt dit voor investeringen die door de efficiëntieslag veel meer geld gaan opleveren. De huidige aanlandingsverplichting houdt echter geen volledig verbod in op het teruggooien van bijvangst, omdat sommige vissoorten zijn uitgesloten en het is toegestaan om zeven procent overboord te gooien. Kan de Minister toelichten of er toch nog plannen zijn om dit alsnog volledig te verbieden met uitzondering van beschermde soorten?

De leden van de GroenLinks-fractie zijn verheugd met de plannen om de verordening van de European Fisheries Control Agency (EFCA-verordening) te wijzigen en daarmee de taken van het Bureau voor visserijcontrole te verruimen en af te stemmen op het nieuwe Gemeenschappelijk Visserijbeleid. Kan de Minister toelichten wat deze verruiming concreet zal inhouden? Zijn er plannen om het takenpakket uit te breiden met de controle van de mate van duurzaamheid van de Europese visserij?

De leden van de GroenLinks-fractie vinden het goed dat de Verordening Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) 2021–2027 met zoveel synergie met internationale verdragen tot stand is gekomen (COM (2018) 390). Daarnaast zijn deze leden tevreden met de vier gestelde uniprioriteiten op basis van de duurzame blauwe economie. Wel hebben zij nog enkele vragen over het bereiken van deze doelen. De leden van de GroenLinks-fractie zijn benieuwd hoe deze grote doelen gemonitord worden en vragen of er ook tussendoelen gesteld worden. Dit om te voorkomen dat landen het behalen van de doelstellingen, om welke reden dan ook, uitstellen en niet meer in staat zijn op het laatste moment de gestelde uniprioriteiten te behalen.

De leden van de GroenLinks-fractie steunen het kabinet in haar beleid om in te zetten op een innovatief, maar met name een duurzaam Gemeenschappelijk Visserijbeleid dat meedraagt aan ambitieus klimaatbeleid.

Als laatste spreken de leden van de GroenLinks-fractie de steun aan de Minister uit bij het gebruik van haar nieuwe landbouwvisie in de onderhandelingen van het GLB tijdens onder andere de komende informele Landbouw- en Visserijraad in Oostenrijk.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de informatie en de standpunten van het kabinet met betrekking tot het GLB.

Deze leden benadrukken opnieuw hun steun voor pogingen om grotere vergroeningsambities in het GLB te realiseren, evenals het behoud van maximumbedragen in inkomenssteun zoals deze in het huidige voorstel zijn opgenomen. Zij zijn ook van mening dat een stapsgewijze afname van inkomenssteun gerechtvaardigd is. Wel constateren de leden van de SP-fractie met zorg dat er nogal wat krachten binnen de Raad inzetten op een nog behoudender GLB met minder nadruk op vergroening en meer op directe inkomenssteun zonder vergroeningsvoorwaarde. Deze leden roepen het kabinet op zich hier ten eerste tegen te verzetten.

De leden van de SP-fractie zijn teleurgesteld, maar niet verrast, dat opnieuw blijkt dat de effecten van het vergroeningsbeleid binnen het GLB op natuur en biodiversiteit zeer beperkt zijn. Deze leden zijn van mening dat grootschalige deelname onder boeren niet gezien kan worden als een succes als de concrete resultaten uitblijven. Zij steunen de inzet van het kabinet voor een meer ambitieus vergroeningsprogramma in het GLB maar wijzen erop dat, zeker gezien de nationale strategische plannen in het nieuwe GLB, er ook veel mogelijkheden zijn voor Nederland om verder te gaan dan het verleden. Gezien de zeer zorgelijke staat van biodiversiteit dringen de leden erop aan ook nationaal een grote ambitie op dit niveau te tonen.

Met betrekking tot het visserijpartnerschap met Gambia hechten de leden eraan te wijzen op een rapport van de non-gouvernementele organisatie Oceana van afgelopen jaar waarin wordt geconstateerd dat schepen onder vlag van EU-lidstaten op illegale wijze hebben gevist in de periode dat de overeenkomst als «slapend» is beschouwd. Deze leden dringen er bij de Minister op aan zowel bij de Europese Commissie als bij lidstaten aan te dringen erop toe te zien dat schepen van Europese lidstaten niet in territoriale wateren vissen van derde landen waarvan overeenkomsten als slapend worden beschouwd, en dat nieuwe visserijpartnerschappen niet mogen worden ingezet als legalisering van een bestaande illegale situatie.

Met betrekking tot het visserijprotocol met de Republiek Ivoorkust roepen de leden van de SP-fractie de Minister op dit in de Raad te verwerpen. De leden zijn van mening dat de status van tonijn in West-Afrikaanse wateren dusdanig bedreigd is, niet alleen door overbevissing maar ook door de gevolgen van klimaatverandering, dat voortgaande Europese visserij en daarmee een nieuw protocol onwenselijk is.

Vragen en opmerkingen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie

De leden van de PvdD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de informele Landbouw- en Visserijraad van 23 tot 25 september 2018. Deze leden hebben nog een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben een aantal vragen over de Afrikaanse varkenspest. Op de vorige Landbouw- en Visserijraad stond de uitbraak van de Afrikaanse varkenspest op de agenda en dat zal, hoewel het niet genoemd is in de geannoteerde agenda, na de vondst van de ziekte afgelopen vrijdag in België, ook deze keer ongetwijfeld het geval zijn. Deze leden maken zich grote zorgen om de dieren die het slachtoffer zijn van weer een nieuwe dierziektecrisis. Ziekte is van alle tijden, maar dierziekten crises worden door de mens zelf veroorzaakt – door grote aantallen dieren te houden en door heel Europa te slepen is het niet de vraag of, maar wanneer een nieuwe dierziektecrisis uitbreekt, zo luidt al jaren de waarschuwing van experts. Erkent de Minister de risico's van het op grote schaal houden en verslepen van dieren?

In het verslag van de Landbouw- en Visserijraad van 16 juli 2018 lezen de leden van de Partij voor de Dieren-fractie dat Roemenië de Europese Commissie heeft gevraagd om financiële steun voor bedrijven waar dieren besmet zijn geraakt met Afrikaanse varkenspest. In Roemenië zijn al meer dan 200.000 varkens afgemaakt, waaronder 140.000 varkens bij één extreem grote megastal. Omringende landen en de Europese Commissie hebben Roemenië opgeroepen meer te doen aan de bestrijding van de ziekte. Dode varkens worden in rivieren gedumpt of begraven, waardoor de ziekte zich snel verspreidt. Verschillende lidstaten vielen aanvraag voor steun van Roemenië bij, schrijft de Minister. Hoe heeft de Minister hier zelf op gereageerd? De leden van de Partij voor de Dieren-fractie roepen de Minister op niet in te stemmen met financiële steun.

Ook werd door lidstaten het belang van preventie benadrukt, schrijft de Minister. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vragen of Nederland zich daarbij heeft aangesloten, en wat de Minister verstaat onder preventie. Zeker gelet op de analyse van experts dat de uitbraken, eerder in Oost-Europa en nu in België, het gevolg zijn van menselijk handelen. Deelt de Minister de mening dat preventie vooral ook betekent dat er minder dieren moeten worden gehouden? Zo nee, waarom niet? Heeft zij gepleit voor het beperken van transportbewegingen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat was daarvan de uitkomst?

Welke ex- en importbewegingen met varkens vinden plaats vanuit Nederland naar derde landen en andersom? Kan de Minister hier een gedetailleerd overzicht van geven, waaruit duidelijk wordt naar welke landen Nederlandse vrachtwagens rijden met varkens (en weer terugkeren) en vanuit welke landen vrachtwagens met varkens naar Nederland komen?

Welke im- en exportbewegingen met varkensvlees vinden plaats naar Nederland vanuit derde landen en andersom? Kan de Minister hier een gedetailleerd overzicht van geven, waaruit duidelijk wordt naar welke landen Nederlandse vrachtwagens rijden met varkensvlees (en weer terugkeren) en vanuit welke landen vrachtwagens met varkensvlees naar Nederland komen?

Welke handel in varkenssperma vindt er plaats tussen Nederland en derde landen? Kan de Minister hiervan een gedetailleerd overzicht geven, waaruit duidelijk wordt naar welke landen Nederlands varkenssperma wordt geëxporteerd en vanuit welke landen Nederland varkenssperma importeert?

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie constateren dat nu de Afrikaanse varkenspest in een van onze buurlanden is aangetroffen, de situatie voor de dieren in Nederland extra zorgelijk is. Wat doet de Minister precies om de risico's te beperken? Is zij bereid een verbod in te stellen op de zowel de invoer als uitvoer van varkens? Zo nee, waarom niet? Is zij bereid een verbod in te stellen op zowel de invoer als uitvoer van varkensvlees? Zo nee, waarom niet? Kan de Minister bevestigen dat het varkenspestvirus in geconserveerd voedsel lang kan blijven bestaan, waarvoor wordt gewaarschuwd door hoogleraar Gezondheidszorg Landbouwhuisdieren Arjan Stegeman van de Universiteit Utrecht? Zo nee, hoe zit het wel en welke onderbouwing heeft de Minister voor haar afwijkende inschatting?

In het draaiboek Uitvoering dierziektebestrijding lezen de leden van de Partij voor de Dieren-fractie dat bij een uitbraak in Nederland zal worden overgegaan tot het massaal doden van dieren. Deze leden vinden het

onvoorstelbaar dat na grootschalige dodingsacties tijdens de uitbraak van varkenspest in 1997, nu weer ongelooflijk grote aantallen dieren bedreigd worden met massadoding – niet om hen uit hun lijden te verlossen, maar om de exportbelangen van de varkenssector veilig te stellen. Zij spreken hier hun grote, grote afschuw over uit. Is de Minister bereid het draaiboek aan te passen en preventieve doding van dieren die niet ziek zijn te schrappen? Het draaiboek vermeldt niet op welke manier de dieren gedood zullen gaan worden als de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) daartoe overgaat. Kan de Minister duidelijk maken hoe de dieren zullen worden afgemaakt en welk lijden dat met zich meebrengt voor de dieren? Welke dodingsmethoden staat de NVWA toe, welke niet en waarom?

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vragen welke verantwoordelijkheid de Minister voelt en neemt voor de dieren die niet gehouden worden om te eindigen als vlees en die dus niet worden gehouden om te worden gedood? Is zij bereid om ervoor te zorgen dat deze dieren niet óók worden geslachtofferd en dus niet (preventief) hoeven te worden gedood als zij niet ziek zijn? Zo ja, op welke wijze gaat zij deze dieren en hun houders beschermen? Zo nee, waarom niet? Is er verschil tussen de dodingsmethode die bij hobbyvarkens wordt toegepast en de dodingsmethode die wordt toegepast bij varkens in de (intensieve) veehouderij? Zo ja, kan de Minister uiteenzetten wat de verschillen zijn en wanneer welke methode is toegestaan of juist niet, en waarom?

Is de Minister tot slot bereid alle vragen die betrekking hebben op de Afrikaanse varkenspest deze week te beantwoorden?

Voorts hebben de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren-fractie een aantal vragen over de grootschalige Nederlandse inzet op het uitbreiden van de export van dierlijke producten op Nederlandse ambassades. Op zo'n vijftig Nederlandse ambassades werken landbouwraden aan het promoten en ondersteunen van de agrarische sector in ruim zeventig landen.⁴ Het zoeken van nieuwe markten voor bijvoorbeeld rundvlees, kalfsvlees en varkensvlees uit Nederland is een van hun hoofdtaken.⁵ Zo is onlangs een deal gesloten om Nederlands rund- en kalfsvlees naar Vietnam te exporteren, zoals dit in de afgelopen jaren ook is gedaan met de Verenigde Staten, Canada en Japan.⁶ De onderhandelingen over de toelating van Nederlands kalfsvlees in China hebben maar liefst vijftien jaar geduurd, voordat er tijdens de handelsmissie in april een akkoord is bereikt.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie willen graag van de Minister weten hoeveel fte er in totaal is gemoeid met de promotie van agrarische producten door het Landbouwwattachénetwerk (LAN). Welk deel hiervan wordt gebruikt om de productie en consumptie van plantaardige voeding te stimuleren en welk gedeelte wordt gebruikt om de vee-industrie te stimuleren? Welke resultaten zijn er geboekt in de afgelopen vijf jaar? Hoeveel varkensvlees wordt er bijvoorbeeld jaarlijks geëxporteerd naar China? En is dit allemaal gangbaar varkensvlees? Hoeveel kalfsvlees wordt er geëxporteerd naar landen buiten de EU? Om welke landen gaat dit? Is dit allemaal gangbaar kalfsvlees?

⁴ <https://www.agroberichtenbuitenland.nl/landeninformatie/landbouwraden>.

⁵ <https://hollandonenl.com/doorbraak-met-kalfsvlees-in-china/>.

⁶ <https://www.boerderij.nl/Rundveehouderij/Nieuws/2018/5/Vietnam-open-voor-Nederlands-rund-en-kalfsvlees-282855E/>.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vragen de Minister om een overzicht te geven van de handelsmissies die de landbouwraden in de afgelopen vijf jaar (mede) hebben georganiseerd. Op welke landbouwsectoren waren deze handelsmissies gericht? En hoe vaak was hier een Nederlands bewindspersoon bij aanwezig?

Ten aanzien van de droogte vernamen de leden van de Partij voor de Dieren-fractie dat Nederland met betrekking tot de droogte en de schade die dit voor de landbouw heeft opgeleverd, tijdens de Landbouw- en Visserijraad heeft ingebracht dat er EU-breed geïnvesteerd zal moeten worden in risicomanagement en beter waterbeheer. Deze leden willen graag weten of de Minister deze noodsituatie, die alvast een indringend inkijkje heeft gegeven in de gevolgen van klimaatverandering, heeft aangegrepen om andere lidstaten ervan te doordringen snel werk te maken van klimaatbeleid. Heeft zij dat gedaan? Zo ja, wat heeft zij precies bepleit en wat waren de reacties daarop?

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben vernomen dat de Europese Commissie met een nieuw voorstel is gekomen voor de beoordeling van hormoonverstorende stoffen. Kan de Minister dat bevestigen? Het voorstel lijkt af te wijken van de voorschriften in de Verordening 1107/2009 en van de lijn die Nederland in dit dossier heeft gevolgd. Deze leden zijn hierover bezorgd. Wat is de reactie van de Minister op het voorstel van de Europese Commissie? Wat vindt zij ervan dat de Europese Commissie pesticiden nu wil gaan beoordelen op basis van «verwaarloosbaar risico» in plaats van «verwaarloosbare blootstelling», zoals Nederland altijd heeft bepleit en ook uitgangspunt is in de Verordening?

Deelt de Minister de analyse dat een verandering naar «verwaarloosbaar risico» inhoudt dat er geen speciale bescherming meer is tegen de negatieve effecten van hormoonverstorende stoffen voor mensen, zoals wel afgesproken is in de Verordening? Zo nee, waarom niet?

Kan de Minister de Kamer nauwgezet informeren over de ontwikkelingen rond de beoordeling van hormoonverstorende stoffen? Klopt het dat de discussie hierover plaats zal vinden in de Standing Committee for Plants, Animals, Food and Feed (SCoPAFF)? Wat zal de Nederlandse inzet daar zijn en op welke momenten komt het voorstel in SCoPAFF aan de orde? Wanneer zal de besluitvorming plaatsvinden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de informele Landbouw- en Visserijraad van 23 tot 25 september 2018. Deze leden hebben nog een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de SGP-fractie hebben enkele vragen over de Nederlandse inzet voor de hervorming van het GLB. Volgens het betreffende BNC-fiche (Kamerstuk 34 965, nr. 2) wil de regering pleiten voor verdergaande taakstellingen voor klimaat en leefomgeving. De leden van de SGP-fractie horen graag een nadere duiding hiervan. Zij constateren dat de inkomenssteun omlaag zal gaan en dat onzeker is hoeveel flexibiliteit de strategische plannen gaan bieden. Is de Minister voornemens vooralsnog niet te pleiten voor verdergaande taakstellingen voor klimaat en leefomgeving, maar eerst verder overleg met de Kamer af te wachten?

De Minister wil inzetten op meer ruimte voor producenten- en brancheorganisaties. De leden van de SGP-fractie juichen dat toe. Zij ontvangen nog wel graag een nadere duiding.

De leden van de SGP-fractie hebben ook enkele vragen over de Nederlandse inzet voor de onderhandelingen over de voorgestelde EU-richtlijn Oneerlijke handelspraktijken in de voedselvoorzieningsketen. Het voorstel is beperkt tot bedrijven met een omzet van 50 miljoen euro c.s. De Minister geeft aan dat de richtlijn gericht moet zijn op de bescherming van de zwakkere partijen in de keten. Deze leden beamen dat. Zij willen er wel op wijzen dat ook bij grotere leveranciers zich oneerlijke handelspraktijken voor kunnen doen. De jaaromzet van bijvoorbeeld supermarktketen Albert Heijn in Nederland is alleen al 10 miljard euro. Dan kunnen ook leveranciers met een omzet hoger dan 50 miljoen euro een zwakkere partij genoemd worden. Is de regering derhalve voornemens in te zetten op beperkte verbreding van de richtlijn?

De leden van de SGP-fractie constateren dat het voorkomt dat afnemers hun leveranciers eenzijdig verbieden om vorderingen die ze hebben, niet te verpanden. Dat maakt het lastig om een lening te krijgen. Kan dit meegenomen worden als verboden oneerlijke handelspraktijk?

In de richtlijn staat dat voor de betalingstermijn van 30 dagen gerekend mag worden vanaf de factuurdatum dan wel de leveringsdatum, zo lezen de leden van de SGP-fractie. Het probleem is dat de factuurdatum makkelijk naar achteren geschoven kan worden. Deze leden willen dit graag voorkomen. Deelt de Minister de mening dat het beter is om alleen de leveringsdatum te hanteren?

De leden van de SGP-fractie constateren dat de lijst met verboden oneerlijke handelspraktijken gelimiteerd is. Dat betekent dat andere vormen van oneerlijke handelspraktijken buiten schot blijven. Waarom is niet gekozen voor een generieke bepaling met de genoemde lijst als indicatieve lijst van handelspraktijken die in ieder geval er onder vallen?

II Antwoord / Reactie van de Minister

III Volledige agenda

Geannoteerde agenda Informele Landbouwrapad 23-25 september 2018. TK 21 501-32, nr. 1124 – Brief regering d.d. 13-09-2018, Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, C.J. Schouten.

Verslag van de Landbouw- en Visserijraad van 16 juli 2018. TK 21 501-32, nr. 1122 – Brief regering d.d. 07-09-2018, Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, C.J. Schouten.

Fiche: Mededeling EU Pollinators Initiative. TK 22 112, nr. 2658 – Brief regering d.d. 13-07-2018, Minister van Buitenlandse Zaken, S.A. Blok.

Fiche: Herziening controleverordening visserij. TK 22 112, nr. 2679 – Brief regering d.d. 20-07-2018, Minister van Buitenlandse Zaken, S.A. Blok.

Fiche: MFK – Verordening Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) 2021–2027. TK 22 112, nr. 2663 – Brief regering d.d. 20-07-2018, Minister van Buitenlandse Zaken, S.A. Blok.